

KUTSESTANDARD

07-26052011-5.1.8/4s EKR tase 5

TURVASÜSTEEMIDE TEHNIK III

Spetsialiseerumised:

- valvesüsteemid
- tulekahjusignalisatsioonisüsteemid
- gaaskustutussüsteemid
- sprinkler- ja vahttulekustutussüsteemid

ENERGEETIKA, MÄE- JA KEEMIA TÖÖSTUSE KUTSENÕUKOGU

EESSÕNA

Eesti kutsekvalifikatsiooni süsteemis määratletakse kutsekvalifikatsiooni nõudeid viiel tasemel. I tase on madalaim ja V tase kõrgeim (vt lisa A – Kutsekvalifikatsiooni süsteemi terminid). Kõik kutsed ei eelda kutsekvalifikatsiooni tasemete fikseerimist I kuni V tasemeni. Iga konkreetse kutse kvalifikatsioonitasemed, sealhulgas vajaduse korral ka haridusnõuded, määrab kindlaks kutsenõukogu.

Käesolev kutsestandard sisaldab asjaomaste institutsioonide poolt kokkulepitud nõudeid turvasüsteemide tehnika III kutsekvalifikatsioonile.

Kutsestandardi koostas Energeetika, Mäe- ja Keemiatööstuse Kutsenõukogu nõrkvoolusüsteemide töörühm koosseisus:

Veiko Jürisson	Eesti Turvaettevõtete Liit
Marek Väljari	Falck Koolitus
Andres Pastarus	Falck Eesti
Ülo Kala	Eltron AS
Vassil Hartsuk	Põhja-Eesti Päästekeskus
Margus Leis	Päästeamet
Arvo Ulla	Eesti Elektritööde Ettevõtjate Liit

Ajavahemikus 4.-11. september ja 13. - 24. november 2006.a viidi läbi kutsestandardi kavandi tutvustamine. Kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on töörühm arvestanud tutvustamisel tehtud ettepanekuid ja märkusi.

Käesolev kutsestandard on koostatud uustöötlusena.

Käesoleva kutsestandardi jõustumisel kaotab kehtivuse 21.novembril 2008. a Energeetika, Mäe- ja Keemiatööstuse Kutsenõukogu otsusega nr. 27 kinnitatud turvasüsteemide tehnik III kutsestandard.

Käesolev turvasüsteemide tehnik III kutsestandard on kinnitatud 26. mail 2011.a Energeetika, Mäe- ja Keemiatööstuse Kutsenõukogu otsusega nr 6.

Kutsestandardis sisalduv kutsekvalifikatsioon on kantud kutseregistrisse.

Käesolev turvasüsteemide tehnik III kutsestandard on suhestatud Eesti kvalifikatsiooniraamistiku¹ 5 tasemega Energeetika, Mäe- ja Keemiatööstuse Kutsenõukogu otsusega nr. 6, 26.05.2011

---

¹ EKR- Eesti kvalifikatsiooniraamistik. Tasemekirjeldused vt Kutseseadus lisa 1

1 KASUTUSALA

Kutsestandardite kasutusala on järgmine:

- 1) töötajate kutsequalifikatsiooni nõuete määratlemine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsequalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) aluse andmine rahvusvaheliste kutsequalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks.

2 KUTSESTANDARDIGA SEONDUVAD STATISTILISED KOODID

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori² järgi seonduvad turvasüsteemid raadio-, televisiooni- ja sideseadmete ning -aparatuuri tootmise majandusvaldkonnaga, kood 64.

Ametite Klassifikaatori³ järgi kuulub turvasüsteemide tehnik 3. pearühma “Tehnikud ja keskastme spetsialistid”, kood 3114.

3 KUTSENIMETUS JA KUTSETASE

Eesti keeles:	Turvasüsteemide tehnik III Erialad vastavalt spetsialiseerumisele:
	<ul style="list-style-type: none"> • valvesüsteemid • automaatsed tulekahju-signalisatsioonisüsteemid • gaaskustutussüsteemid • sprinkler- ja vahttulekustutussüsteemid
Inglise keeles:	Security and Fire Protection Systems Technician III
Vene keeles:	Техник охранных и пожарных систем III

4 KUTSEKIRJELDUS

Turvasüsteemid jagunevad tuleohutus- ja valvesüsteemideks.

Tuleohutussüsteemid tagavad tuleohu avastamise ja sellest teavitamise ning tule automaatse kustutamise.

Tuleohutussüsteemid jagunevad automaatseteks tulekahjusignalisatsioonisüsteemideks ning automaatseteks tulekahjukustutussüsteemideks (gaaskustutussüsteemid ning sprinkler- ja vahttulekustutussüsteemid).

Valvesüsteemid tagavad ruumi ning vara kaitse inimese tahtliku tegevuse vastu ruumiliste piirangute seadmise või nende rikkumisest teavitamise kaudu (vt lisa B).

Turvasüsteemide tehnik on pädev vastutama ohutusnõudeid järgides turvasüsteemide projekteerimise, paigaldamise, testimise ja hooldamise eest. Turvasüsteemide tehnik on võimeline langetama iseseisvalt otsuseid, täitma tööülesandeid erisugustes olukordades, edasi andma kutsealaseid oskusi ning juhtima töögruppi.

Turvasüsteemide tehnik on pädev teostama järgmisi töid:

² Statistical classification of economics activities in the European Community (NACE) eestistatud versioon

³ International Standard Classification of Occupations (ISCO-88) eestistatud versioon

- Kaabeldustööd
- Turvasüsteemide ja -seadmete paigaldamine, hooldamine
- Turvaseadmete ja -süsteemide seadistamine
- Programmeerimine
- Turvasüsteemide projekteerimine
- Eskiiside ja täitedokumentatsiooni koostamine ja vormistamine
- Tehniliste ja elektriliste mõõtmiste teostamine
- Töögrupi juhtimine
- Teiste töötajate juhendamine
- Ressursside jagamine objekti piires
- Klientide teenindamine

Turvasüsteemide tehnika töövahenditeks on mõõteseadmed, tööriistad, kaitsevahendid, tehniline dokumentatsioon, normdokumendid (standardid, juhendid) ja tarkvara.

Tööga võib kaasneda füüsiline ja vaimne pingutus, töötempo on periooditi kiire ja pingeline. Vajadusel tuleb töötada välitingimustes ja kõrgustes.

Tööga toimetulek eeldab loogilist mõtlemist, tööprotsesside juhtimisoskust, arenenud vastutustunnet, õppimisvalmidust ja üldtunnustatud töökultuuri põhimõtetest kinnipidamist.

Turvasüsteemide tehnik on spetsialiseerunud vähemalt ühele järgnevatest spetsialiseerumisaladest: valvesüsteemid, tulekahjusignalisatsioonisüsteemid, gaaskustutussüsteemid, sprinkler- ja vahttulekustutussüsteemid (vt p 5.4 erioskused ja teadmised).

Näited turvasüsteemide tehnika kutsetunnistuse märgetest:

- *Turvasüsteemide tehnik III valvesüsteemid*
- *Turvasüsteemide tehnik III valve- ja tulekahjusignalisatsioonisüsteemid*
- *Turvasüsteemide tehnik III valve- ja gaaskustutussüsteemid*
- *Turvasüsteemide tehnik III tulekahjusignalisatsioonisüsteemid*
- *Turvasüsteemide tehnik III gaaskustutussüsteemid*
- *Turvasüsteemide tehnik III sprinkler- ja vahttulekustutussüsteemid*

III kutsetaseme turvasüsteemide tehnika kutse taotlemise eelduseks on 5-aastane erialane töökogemus ja erialase täienduskoolituse läbimine.

Kutset omistaval organil on õigus kutse omistada praktilist oskust tõendavate tehniliste tööde kirjelduste ja vestluse alusel.

Kui taotleja omab tehnikaalast kõrgharidust või sellega võrdsustatud haridust (kuni 16.06.2001 omandatud keskeriharidust) ning 3-aastast erialast töökogemust on Kutset omistaval organil õigus kutse omistada praktilist oskust tõendavate tehniliste tööde kirjelduste alusel. Erialase töökogemuse arvestamisel lähtutakse teostatud objektide keerukusest ja vastutustasemest nende juhtimisel.

Esmakordselt väljaantud turvasüsteemide tehnik III kutsetunnistus kehtib 3 a. Peale kehtivuse lõppu on käesoleva kutse saanud isikutel võimalik esitada kutsetunnistuse pikendamise taotlus. Kutsetunnistuse pikendamise eelduseks on erialal töötamine ja täiendkoolitus.

5 KUTSEOSKUSNÕUDED (vt lisa C)

5.1 Üldoskused ja -teadmised

- 5.1.1 Majandus – kesktase
- 5.1.2 Õigusaktid – kesktase
  - 1) kutsealaga seotud õigusaktid
  - 2) tööõigus
- 5.1.3 Töökeskkonna ohutus
  - 1) tööohutus, -tervishoid ja -hügieen
  - 2) tuleohutus
  - 3) protsessiohutus
  - 4) keskkonnakaitse
  - 5) jäätmekäitlus
  - 6) esmaabi
- 5.1.4 Keeleoskus (vt lisa D)
  - 1) eesti keel – B1
  - 2) inglise keel – A2
- 5.1.5 Arvuti kasutamise oskus (vt lisa E) – moodulid AO1, AO3 ja AO4
- 5.1.6 Suhtlemisoskus

5.2 Põhiteadmised

- 5.2.1 Kutsealased mõisted
- 5.2.2 Kutsealal kasutatavad töövahendid ning materjalid, nende omadused ja kasutusviisid
- 5.2.3 Elektrotehnika alused
- 5.2.4 Elektroonika alused ja komponendid
- 5.2.5 Digitaal- ja mikroprotsessortechnika põhimõisted
- 5.2.6 Tehnilise dokumentatsiooni koostamise nõuded – kõrgtase
- 5.2.7 Kutsealal kasutatavad tööriistad, seadmed ja kaitsevahendid
- 5.2.8 Automaatika alused – kesktase
- 5.2.9 Tehnilise mehaanika alused
- 5.2.10 Kaabeldussüsteemidele esitatavad nõuded – kõrgtase
- 5.2.11 Andurid ja täiturelemendid, nende tööpõhimõtted
- 5.2.12 Elektriõhutus
- 5.2.13 Erinevad häire- ja ohutussüsteemid – kesktase
- 5.2.14 Võrgu- ja arvutisüsteemid
- 5.2.15 Automaatsete tulekahju-, kustutus- ja signalisatsioonisüsteemide ehituse põhinõuded

5.3 Põhioskused

- 5.3.1 Kaabeldustööde teostamine
  - 1) kaablite ja silluste paigaldamine, ühendamine
  - 2) kaablite ja silluste hooldamine ja remont
  - 3) ühenduste ja krosseeringute tegemine
  - 4) kaabelduse testimine
- 5.3.2 Protsessikirjelduste järgimine ja tööprotsessidest kinnipidamise jälgimine
- 5.3.3 Rikete tuvastamine ja remont
- 5.3.4 Programmeerimine
- 5.3.5 Eskiiside ja täitedokumentatsiooni koostamine ja vormistamine
- 5.3.6 Tehniliste ja elektriliste mõõtmiste teostamine
- 5.3.7 Töögrupi juhtimine

5.3.8 Teiste töötajate juhendamine

5.3.9 Klientide teenindamine

5.4 Erioskused ja teadmised

5.4.1 Valvesüsteemid

- 1) valvesüsteemide paigaldamine, seadistamine ning hooldamine
  - a) valvesüsteemidest terviklahenduste koostamine
  - b) valvesüsteemide valimine ja komplekteerimine
  - c) valvesüsteemide võrguseadmete konfigureerimine
  - d) valvesüsteemide testimine
  - e) valvesüsteemide käivitamine
  - f) valvesüsteemide uuendamine ja täiendamine

5.4.2 Tulekahjusignalisatsioonisüsteemid

- 1) tulekahjusignalisatsioonisüsteemide paigaldamine, seadistamine ning hooldamine
  - a) tulekahjusignalisatsioonisüsteemide terviklahenduste koostamine
  - b) tulekahjusignalisatsioonisüsteemide valimine ja komplekteerimine
  - c) tulekahjusignalisatsioonisüsteemide võrguseadmete konfigureerimine
  - d) tulekahjusignalisatsioonisüsteemide testimine
  - e) tulekahjusignalisatsioonisüsteemide käivitamine
  - f) tulekahjusignalisatsioonisüsteemide uuendamine ja täiendamine

5.4.3 Gaaskustutussüsteemid

- 1) gaaskustutussüsteemide paigaldamine, seadistamine ning hooldamine
  - a) gaaskustutussüsteemide terviklahenduste koostamine
  - b) gaaskustutussüsteemide valimine ja komplekteerimine
  - c) gaaskustutussüsteemide võrguseadmete konfigureerimine
  - d) gaaskustutussüsteemide testimine
  - e) valvesüsteemide käivitamine
  - f) valvesüsteemide uuendamine ja täiendamine

5.4.4 Sprinkler- ja vahttulekustutussüsteemid

- 1) sprinkler- ja vahttulekustutussüsteemide paigaldamine, seadistamine ning hooldamine
  - a) sprinkler- ja vahttulekustutussüsteemide terviklahenduste koostamine
  - b) sprinkler- ja vahttulekustutussüsteemide valimine ja komplekteerimine
  - c) sprinkler- ja vahttulekustutussüsteemide võrguseadmete konfigureerimine
  - d) sprinkler- ja vahttulekustutussüsteemide testimine
  - e) sprinkler- ja vahttulekustutussüsteemide käivitamine
  - f) sprinkler- ja vahttulekustutussüsteemide uuendamine ja täiendamine

5.5 Isikuomadused ja võimed

- 1) emotsionaalne stabiilsus
- 2) hea koordinatsioonivõime
- 3) koostöövõime
- 4) analüüsivõime
- 5) õpivalmidus
- 6) vastutusvõime
- 7) täpsus

6 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib kuni 31.12.2012. Vastavalt vajadusele võib standardit muuta enne standardi kehtivusaja lõppu.

KUTSEKVALIFIKATSIOONI SÜSTEEMI TERMINID

Lisa A

Kutsestandard – dokument, mis määrab kindlaks kutsekvalifikatsioonist tulenevad nõuded teadmistele, oskustele, vilumustele, kogemustele, väärtushinnangutele ja isikuomadustele.

Kutsekvalifikatsioon – antud kutsealal nõutav kompetentsuse tase, mida tunnustatakse kas reguleeritud, ajalooliselt või rahvusvaheliselt kujunenud nõuete alusel.

I tase – töötaja täidab tööülesandeid ühesuguses olukorras, on omandanud kutsealased oskused ja teadmised enamasti kutsealasel väljaõppel, võib vajada juhendamist töö käigus, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

II tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmistele omab vilumust ja kogemust, töötab iseseisvalt, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

III tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses ja vahelduvas olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmistele ning vilumustele ja kogemustele omab meisterlikkust, valmisolekut kutsealaste oskuste ja teadmiste edasiandmiseks, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

IV tase – töötaja täidab analüüsimist ja otsustamist eeldavaid tööülesandeid muutuv olukorras, omab kutsealaseid teadmisi ja oskusi; korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

V tase – töötaja täidab teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste analüüsimist, süstematiseerimist ja edasiarendamist ning õpetamist eeldavaid tööülesandeid muutuv olukorras, omab laialdasi kutsealaseid teadmisi ja oskusi, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

VALVESÜSTEEMIDE LOETELU

Lisa B

- 1) sissetungimishäire süsteemid
  - a) keskseadmed
  - b) valveandurid ja 12V suitsuandurid
  - c) paanikasüsteemid
  - d) häireedastusseadmed
- 2) videosüsteemid
  - a) VHS seadmed
  - b) multiplekserid
  - c) monitorid
  - d) pildijagajad
  - e) võrguühendusteta digisalvestid
  - f) videokaamerad
  - g) objektiivid
- 3) läbipääsusüsteemid
  - a) kuni 2 kaardilugejaga läbipääsusüsteemid
  - b) koodipaneelid
  - c) elektriline lukustus
  - d) fonosüsteemid

KUTSEOSKUSNÕUDED

Lisa C

Üldoskused ja -teadmised – tegevusvaldkondi läbivad nõuded üldistele oskustele ja teadmistele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsealal tegutsemiseks vajalikud nõuded oskustele ja teadmistele.

Erioscused ja -teadmised – nõuded oskustele ja teadmistele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud oskused ja teadmised, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad lisakvalifikatsiooniga.

Isikuomadused ja võimed – nõuded kutsealal töötamiseks eeldatavatele isiku- ja isiksuslikele omadustele ja füüsilistele võimetele.

KONKREETSETE TEADMISTE JA OSKUSTE TASEMETE KIRJELDUSED

Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste töövõtete valdamine.

Kesktaase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlemine, seoste loomine; mitmekesiste töövõtete valdamine.

Kõrgtaase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; mitmekesiste keerukate töövõtete valdamine.

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED
Lisa D

	A1	A2	B1	B2	C1	C2	
MÕISTMINE	Saan aru tuttavatest sõnadest ja fraasidest, mis puudutavad mind, minu perekonda ja minu vahetut ümbrust, kui inimesed räägivad aeglaselt ja selgelt.	Saan aru fraasidest ja sageli kasutatavatest sõnadest, mis on vahetult seotud mulle oluliste valdkondadega (näiteks info minu ja mu perekonna kohta, sisseostude tegemine, kodukoht, töö). Saan aru lühikeste, lihtsate ja selgelt väljendatud ütluste põhisisust.	Saan aru põhilisest infost selges tavakõnes tuttavalt teemal: töö, kool, vaba aeg jne. Saan aru aeglaselt ja selgelt edastatud raadio- või telesaadete põhisisust, kui need käsitlevad päevateemasid või mulle huvitavaid teemasid.	Saan aru pikematest kõnedest ja ettekannetest ning tuttava teema puhul isegi nende keerukamatest nüanssidest. Saan aru enamiku teleuudiste, publitsistikasaadete ja filmide sisust.	Saan aru pikemast tekstist isegi siis, kui see pole selgelt liigendatud ja seosed on esitatud kas kaudselt või vihjamisi. Saan suurema vaevata aru teleprogrammide ja filmidest.	Saan vaevata aru igasugusest kõnest, olenemata sellest, kus seda esitatakse. Saan aru ka kiirkõnest, kui mulle antakse pisut aega hääldusviisiga harjumiseks.	KUULAMINE
	Saan aru tuttavatest nimedest, sõnadest ja väga lihtsatest lausetest näiteks siltidel, plakatitel või kataloogides.	Saan aru väga lühikestest lihtsatest tekstidest. Oskan leida eeldatavat spetsiifilist informatsiooni lihtsatest igapäevatekstidest (näiteks reklaamid, töopakumised, prospektid, menüüd, sõiduplaanid), samuti saan aru lühikestest lihtsatest isiklikest kirjadedest.	Saan aru tekstidest, mis koosnevad sagedamini esinevatest või minu tööga seotud sõnadest. Saan aru sündmuste, mõtete ja soovide kirjeldusest isiklikes kirjades.	Saan aru aktuaalsetel teemadel kirjutatud artiklitest, kus autorid väljendavad mingeid kindlaid seisukohti või vaatenurki. Saan aru tänapäevasest proosast.	Saan aru pikkadest ja keerulistest tekstidest, ni olustikulistest kui ka kirjanduslikest, tajudes nende stiilist eripära. Saan aru erialastest artiklitest ja pikematest tehnilistest juhenditest isegi siis, kui need vahetult ei puuduta minu eriala.	Saan vaevata aru kõigist kirjaliku teksti liikidest, sealhulgas abstraktsetest, struktuurilt ja/või keeleliselt keerulistest tekstidest, näiteks käsiraamatutest, erialastest artiklitest ja ilukirjandusest.	LUGEMINE
RÄÄKIMINE	Oskan lihtsal viisil suhelda tingimusel, et vestluspartner aeglaselt räägib, vajadusel öeldud kordab või ümber sõnastab ning mind vestlemisel aitab. Oskan küsida lihtsaid küsimusi ja neile vastata.	Saan hakkama igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsest ja lihtsat infovahetust tuttavatel teemadel. Oskan kaasa rääkida, ehkki ma ei oska veel ise vestlust juhtida.	Saan enamasti keelega hakkama maal, kus see on kasutusel. Oskan ettevalmistuseta vestelda tuttavalt, huvitaval või olulisel teemal: pere, hobid, töö, reisimine ja päevasündmused.	Oskan vestelda piisavalt spontaanselt ja ladsult, nii et suhtlemine keelt emakeelena kõnelevate inimestega on täiesti võimalik. Saan aktiivselt osaleda aruteludes tuttavalt teemal, oskan oma seisukohti väljendada ja põhjendada.	Oskan end mõistetavaks teha ladsult ja spontaanselt, väljendeid eriti otsimata. Oskan kasutada keelt paindlikult ja tulemuslikult nii ühiskondlikel kui ka tööalastel eesmärkidel. Oskan avaldada mõtteid ja arvamusi ning vestluses teemat arendada.	Saan vaevata osaleda igas vestluses ja diskussioonis ning oskan idioome ja kõnekeelseid väljendeid. Oskan täpselt edasi anda tähendusvarjundeid. Vajadusel oskan lausungi ümber sõnastada, nii et vestluses osalejad seda vaevata märkavad.	SUULINE SUHTLUS
	Oskan kasutada lihtsaid fraase ja lauseid kirjeldamiseks kohta, kus elan, ja inimesi, keda tunnen.	Oskan kasutada mitmeid fraase ja lauseid, et kirjeldada oma perekonda ja teisi inimesi, elutingimusi, hariduslikku tagapõhja, praegust või eelmist tööd.	Oskan lihtsate seostatud lausetega kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja kavatsusi. Oskan lühidalt põhjendada ning selgitada oma seisukohti ja plaane. Oskan edasi anda jutu, raamatu ja filmi sisu ning kirjeldada oma muljeid.	Oskan selgelt ja üksikasjalikult käsitleda ainet laias teemaderingis, mis puudutab minu huvialasid. Oskan selgitada oma seisukohti aktuaalsetel teemadel, tuues välja erinevate arvamuste poolt- ja vastuargumendid.	Oskan keerulisi teemasid täpselt ja üksikasjalikult kirjeldada, välja tuua alateemad ja olulisemad punktid ning teha kokkuvõtet.	Oskan esitada selge ja ladsu, kontekstilevast avas stiilis kirjelduse või põhjenduse, millel on loogiline ülesehitus, mis aitab kuulajal märgata ja meelde jätta kõige olulisemat.	SUULINE ESITUS
KIRJUTAMINE	Oskan kirjutada lühikest ja lihtsat teadet (näiteks postkaarti puhkuse-tervitustega) ning täita formulare (näiteks hotelli registreerimislehte, kus küsitakse isikuandmeid: nime, aadressi, rahvust/kodakondsust).	Oskan teha märkmeid ja koostada väga lihtsat isiklikku kirja, näiteks kellegi tänamiseks.	Oskan koostada lihtsat seostatud teksti tuttavalt või mulle huvi pakuval teemal. Oskan kirjutada isiklikku kirja, milles kirjeldan oma kogemusi ja muljeid.	Oskan kirjutada selgeid ja detailseid tekste mulle huvi pakuvas teemaderingis. Oskan kirjutada esseed, aruannet või referaati, edastamaks infot ning kommenteerides ja põhjendades oma seisukohti. Oskan kirjutada kirju, milles tõstan esile kogemuste ja sündmuste mulle olulisi aspekte.	Oskan ennast väljendada selges, hästi liigendatud tekstis, avaldades oma arvamust vajaliku põhjalikkusega. Oskan kirjutada kirja, esseed või aruannet keerukal teemal ja esile tõsta olulisemat. Oskan lugejast lähtuvalt kohandada oma stiili.	Oskan kirjutada ladsult ja selgelt vajalikus stiilis. Oskan koostada keerulisi kirju, aruandeid või artikleid, esitada ainet loogiliselt liigendatuna nii, et lugeja suudab eristada olulist. Oskan koostada erialaseid ja ilukirjanduslikke sisukokkuvõtteid, annotatsioone ning retsensioone.	KIRJUTAMINE

Euroopa Nõukogu keeleoskustasemete süsteem: enesehindamise skaala

Lisa E

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS

Arvutikasutaja oskustunnistus – AO (ECDL/ICDL – The European Computer Driving Licence/The International Computer Driving Licence) tõendab selle omaja praktilisi põhioskusi laiatarbe tarkvara kasutamisel. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)

7 moodulit:

AO1 – Infotehnoloogia põhimõisted ja infoühiskond

AO2 – Arvuti kasutamine ja failihaldus

AO3 – Tekstitöötlus

AO4 – Tabelitöötlus

AO5 – Andmebaasid

AO6 – Esitus

AO7 – Informatsioon ja kommunikatsioon

AO1 INFOTEHNOLOOGIA PÕHIMÕISTED JA INFOÜHISKOND

1. Põhimõisted
2. Riistvara
3. Mälu
4. Tarkvara
5. Arvutivõrgud
6. Arvutid igapäevaelus
7. Infotehnoloogia ja ühiskond
8. Turvalisus, õiguskaitse ja seadusandlus
9. Infotehnoloogia ja Eesti

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUS

1. Elementaarioskused
2. Töölaud
3. Failihaldus
4. Failide lihtne redigeerimine
5. Prindihaldus

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Alustamine
2. Põhioperatsioonid
3. Kujundamine (vormindamine)
4. Dokumendi viimistlemine
5. Printimine
6. Muud oskused

AO4 TABELITÖÖTLUS

1. Elementaarioskused
2. Põhioperatsioonid
3. Valemid ja funktsioonid
4. Kujundamine (vormindamine)
5. Diagrammid ja objektid
6. Printimine

AO5 ANDMEBAASID

1. Alustamine
2. Andmebaasi loomine
3. Vormi kasutamine
4. Informatsiooni otsimine
5. Aruanded

AO6 ESITLUS

1. Elementaarskused
2. Põhitegevused
3. Vormindamine
4. Graafika ja diagrammid
5. Printimine ja levitamine
6. Slaidiseansi efektid
7. Slaidiseansi vaatamine

AO7 INFORMATSIOON JA KOMMUNIKATSIOON

1. Veebi kasutamise elementaarskused
2. Veebis navigeerimine
3. Otsing veebis
4. Järjehoidjad (bookmarks)
5. Elektronposti kasutamise elementaarskused
6. Kirjavahetus
7. Adresseerimine
8. Postkasti haldamine
9. Listid ja uudisgrupid